

**COME
RES**

Advancing Renewable
Energy Communities

COME RES Referansegrupper - Vi baner vei for fornybare energisamfunn!

Et av målene med COME RES var å komme i kontakt med viktige markedsaktører og andre interessenter i fornybare energisamfunn. Slike interessenter har i alle deltakerland vært i dialog med landets referansegruppe. Målet har vært å sammen finne løsninger som i en gitt kontekst kan bryte barrierene som forhindrer vekst i fornybare energisamfunn og etablere gode rammeverk som gjør dette mulig.

REFERANSEGRUPPENE

Gjennom hele prosjektperioden sørget referansegruppene for engasjement fra et bredt utvalg markedsaktører og andre interessenter for å styrke eksisterende nettverk og etablere nye. For å fremme dialog ble det arrangert temabaserte workshops, arbeidsseminar og direkte samtaler med interessenter. Denne dialogen tok tak i kritiske barrierer og drivere for fornybare energisamfunn og bidro til at en rekke former for god praksis ble identifisert som mulige mønsterpraksiser for målregioner. Videre ble den et utgangspunkt for å gi anbefalinger til beslutningstakere.

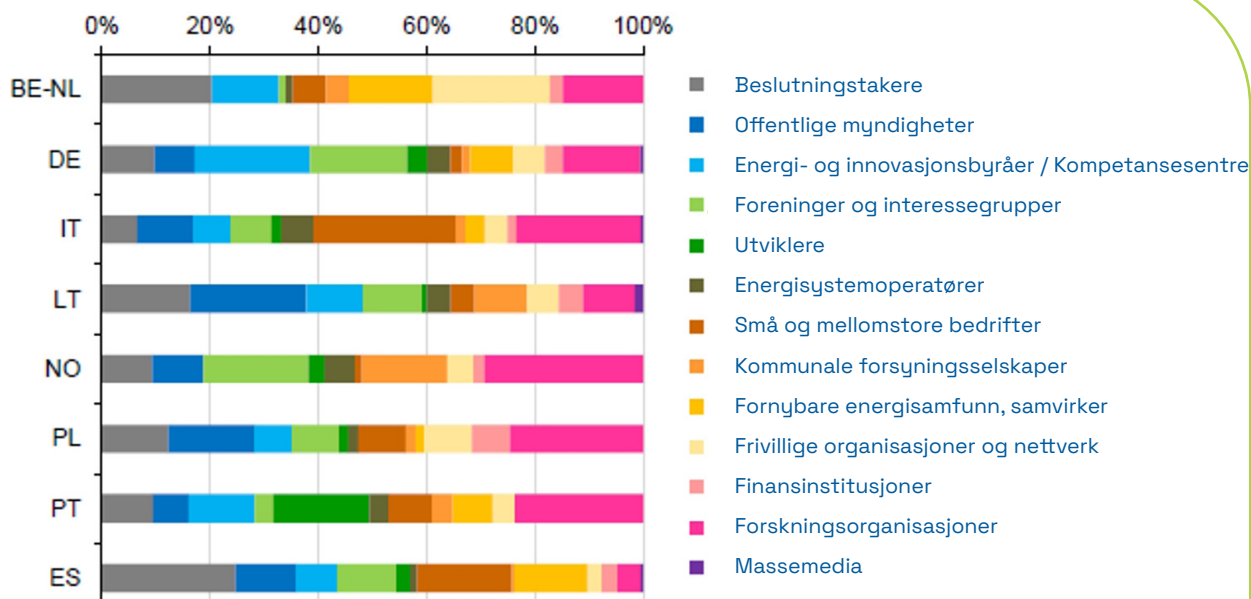
Engasjementet fra lokale interessenter i målregionene gjorde dem til en viktig ressurs. Erfaringene fra andre COME RES-land og diskusjoner om implementeringsmuligheter i egen region synliggjorde fordelene en framvekst av energisamfunn representerer.

Dette faktaarket gir et lite overblikk over de viktigste diskusjonene og konklusjonene fra de åtte referansegruppene. For en fullstendig og mer detaljert oversikt refererer vi til **D3.3 Final Consolidated Summary Report of Desk Activities in the Target Regions.**

Forfattere:

ICLEI Europe: Arthur Hinsch, Lucy Russell
Oversettere: Bård Andreas Skjeggstad

Basert på D3.3. "Final Consolidated Summary Report of Desk Activities in the Target Regions" av Maria Rosaria Di Nucci (FUB), Vincenzo Gatta (FUB), Isabel Azevedo (INEGI)

Figur 1 - Gjennomsnittlig fordeling per interessentgruppe av deltakere på arrangementene som referansegruppene arrangerte.

DEN BELGISK(FLANDERN)- NEDERLANDSKE REFERANSEGRUPPEN

Uttekslingen av god praksis og erfaringer nasjoner imellom har vært med på å definere COME RES-prosjektet. Det ble blant annet opprettet en felles referansegruppe for Nederland og Belgia (Flandern). Flandern og Nord-Brabant var en god kombinasjon fordi Flandern har kommet lenger med den juridiske implementeringen av viktige punkter i det reviderte fornybardirektivet, mens Nord-Brabant (eller Nederland generelt) har lyktes bedre med å implementere rammeverk for energisamfunn. Alt lå derfor til rette for at de to regionene kunne lære av hverandre.

Et av de viktigste læringspunktene har vært hvor lite informasjon og kunnskap aktører på lokalt nivå har om regelverk og rammebetingelser for fornybare energisamfunn. Selv om referansegruppen har gitt interessenter bedre tilgang til informasjon og kommunikasjonslinjer, bør beslutningstakerne bli enda mer oppmerksomme på denne utfordringen i forbindelse med videreutvikling og implementering av rammeverket.

Referansegruppemøtene har også bidratt til å identifisere barrierer og drivere for opprettelse og videreutvikling av fornybare energisamfunn i målregionene og foreslått viktige rammeverkskomponenter. Tilgang til informasjon og finansiering, lik/rettferdig tilgang til energimarkedet, skreddersydde støttemekanismer og oppbygging av kapasitet hos lokale myndigheter kan blant annet nevnes.

Til tider var det vanskelig å diskutere nyere politisk utvikling i Belgia og Nederland siden det er forskjell på styringsmekanismer og hvilke debatter som er aktuelle i de to landene. I Nederland har f.eks. ikke distribusjonsnettverket tilstrekkelig kapasitet til å motta eller integrere mer lokal fornybar elektrisitetsproduksjon, mens dette ikke er tilfelle i Flandern. I tillegg er det i Nederland politisk vilje til å gå bort fra naturgass som oppvarmingskilde, og dette åpner store muligheter for opprettelsen av energisamfunn knyttet til lokale varmedistribusjonsnettverk. I Flandern finnes det ikke noe tilsvarende politisk rammeverk. Referansegruppen ga interessenter fra begge land muligheten til å erfare hvordan ting kan være helt annerledes på «andre siden av grensen» og hvordan de to landene må reagere forskjellig på en og samme EU-lov.

DE TYSKE REFERANSEGRUPPEN

Den tyske referansegruppen besto av lokale foreninger knyttet til energisamfunn og fornybar energi, offentlige myndigheter og beslutningstakere fra modell- og målregionene Schleswig-Holstein og Thüringen og interessenter fra andre tyske regioner og landsdekkende organisasjoner. Det var altså aktører fra hele Tyskland som hadde tatt interesse for prosjektet.

Det ble presentert nasjonale og internasjonale eksempler på god praksis, f.eks. arealdeling for vindkraft i Grenzland-Pool (Schleswig-Holstein) eller det virtuelle kraftverket i Loenen (Nederland), som introduserte nye forretningsmodeller og ga inspirasjon til fremtidig utvikling av fornybare energisamfunn. Beslutningstakere fra Thüringen, fra Schleswig-Holstein og fra nasjonalt nivå informerte deltakerne om pågående juridisk utvikling, blant annet arbeidet de med det reviderte fornybardirektivet og borgerenergifondet (Bürgerenergiefonds) som er under utvikling i Thüringen etter modell fra Schleswig-Holstein.

Flertallet av gruppedeltakerne mener at Tyskland fortsatt henger etter med gjennomføringen av det reviderte fornybardirektivet selv om det har skjedd visse forbedringer etter regjeringsskiftet. Kollektivt egenforbruk, energideling og leietakerstrømsprosjekter (Mieterstromprojekte) har fortsatt behov for bedre rammeverk.

Debattene i den tyske referansegruppen viste også at det er behov for veiledningstiltak i tillegg til økonomisk støtte. God praksis må spres og det må gis støtte til utvikling av nettverk og profesjonalisering av energisamvirker. Det trengs mellomleverandører av rådgivningstjenester og institusjonell og teknisk støtte til innbyggere, lokalsamfunn og kommuner. I flere delstater har regionale energibyråer allerede påtatt seg slike funksjoner og de blir stadig flere. Det ville helt klart komme energisamfunnene til gode hvis disse mellomleverandørene fikk flere ansatte og mer ressurser.

Det tysk-nederlandske overføringsteamet.

DEN ITALIENSKE REFERANSEGRUPPEN

Den italienske referansegruppen nådde ut til en stor og velbalansert gruppe interessenter fra energiindustrien, offentlige myndigheter, energisamfunn, frivillige organisasjoner, miljøorganisasjoner, samt forsknings- og utviklingsorganisasjoner. Flere eksperter på juridiske rammer, organisasjons- og forretningsmodeller samt teknologi- og IT-utviklere var også involvert i referansegruppens arrangementer.

Aktivitetene rettet seg i hovedsak mot vurdering og formidling av eksisterende mønsterpraksis for fornybare energisamfunn i Italia og utlandet. Det ble lagt stor vekt på å diskutere hvordan støtten til fornybare energisamfunn fra nasjonale myndigheter kan utnyttes på lokalt nivå, og hvilke teknologier, verktøy og styringsløsninger som er tilgjengelige for dette formålet.

Erfaringer fra fornybare energisamfunn i Piemonte og Puglia, GECCO-prosjektet i Bologna og flamske Ecopower fikk mye oppmerksomhet og fungerte som inspirasjon for deltakerne. Selv om endringene i rammevilkår var kjent, påpekte noen interessenter hvor vanskelig det er å ta i bruk de tilgjengelige midlene (f.eks. fondet tilknyttet den italienske styringsplanen Piano di ripresa e resilienza dell'Italia) raskt og i stor nok skala.

DEN LATVISKE REFERANSEGRUPPEN

Latvias referansegruppe har blitt den uformelle møteplassen for de som er interessert i utviklingen av fornybare energisamfunn i Latvia. Referansegruppens aktiviteter stimulerte til utveksling av ideer om hvordan energisamfunn bør se ut i Latvia, hvilke interessenter som primært bør involveres, og hvordan opprettelse og utvikling kan støttes. Interessenter fra alle nivåer – nasjonalt, regionalt og lokalt – var representert på arrangementene. Særlig gjennom aktiv deltakelse fra representanter for økonomidepartementet fikk deltakerne på gruppens arrangementer anledning til å diskutere utkast til juridiske dokumenter og utarbeide forslag til forbedringer. Slik fikk referansegruppen gitt verdifulle innspill til utviklingen av nasjonal lovgivning.

Et av de viktigste temaene som ble diskutert, var hvordan man kan sikre økonomisk levedyktige energisamfunn. En økonomisk støtteordning bør opprettes for å fremme etablering og forvaltning av energisamfunn. Den økonomiske støtten bør utarbeides og lanseres sammen med en informasjonskampanje og en plan for å gi den nødvendige tekniske støtten.

Referansegruppens arrangementer har lyktes med å påvirke politikken i Latvia, og det er direkte referanse til COME RES-prosjektets resultater i merknader til den nye latviske energiloven. Kommunenenes rolle i fornybare energisamfunn ble diskutert jevnlig på arrangementene og hentet mye inspirasjon fra den italienske mønsterpraksisen "Energy City Hall REC-1" i Magliano Alpi, som vakte særlig interesse blant de lokale myndighetene som deltok på arrangementene.

Det italiensk-latviske overføringsteamet.

DEN NORSKE REFERANSEGRUPPEN

Den norske referansegruppen besto av et bredt utvalg institusjoner og sektorer fra et stort og variert geografisk område som blant annet inkluderte Svalbard. Som diskusjonene av de ulike aktivitetene har vist, er Norge et land som strekker seg over geografiske områder med forskjellige behov og forutsetninger med tanke på fornybare energisamfunn: Et grønt skifte i arktiske områder, energisikkerhet og forsyning i øysamfunn, vekst i lokale virksomheter der det er dyrt å utvide eller oppgradere nettverket og lokal energiproduksjon i byer hvor antallet elektriske kjøretøy stiger raskt og skaper nye utfordringer for forsyning og fleksibilitet i elektrisitetssystemet. Siden Norge ikke er medlem av EU (men en del av EØS), følger ikke prosessen med å gjennomføre det reviderte fornybardirektivet en forhåndsdefinert tidsplan. Det er derfor begrenset hvor mye politisk oppmerksomhet fornybare energisamfunn får. Likevel var diskusjonene på referansegruppens arrangementer svært livlige, særlig med tanke på økt interesse for desentraliserte energiløsninger som en følge av høye energipriser.

Regjeringen har desentraliserte energimodeller på sin agenda, og nye forskrifter som vil fremme flere muligheter for boligselskaper/sameier til å engasjere seg i energiproduksjon er på vei. De foreslåtte endringene er imidlertid begrensede, og diskusjonene på referansegruppens arrangementer utforsket hvordan slike modeller kan være lønnsomme og integreres i energisystemet uten å overføre nettkostnader til andre forbrukere. Energikrisens enorme innvirkning på norske husholdninger og lokalsamfunn har i tillegg ført til at oppmerksomheten først og fremst rettes mot støtteordninger og ikke mot å fremme fornybare energisamfunn.

Det er behov for videre dialog mellom forskjellige aktører og beslutningstakere for å sikre en adekvat utvikling av konseptet fornybart energisamfunn (hovedsakelig med solcellepaneler). Det trengs gode regelverk og rammeverk som gir grasrotaktører flere muligheter (slik at tiltakene kommer lokalsamfunnet til gode) og bidrar til et optimalt system for energisikkerhet og rettferdig kostnadsfordeling.

DEN POLSKE REFERANSEGRUPPEN

I Polen konsentrerer referansegruppen seg om solcelleanlegg i lokalsamfunn og samfunnsintegreerte løsninger for målregionen Warmian-Masurian. Referansegruppen besto av en kjernegruppe på 25 interessenter, inkludert beslutningstakere, nasjonale og regionale (fornybare) energiorganisasjoner, energiklynger, akademia, sivilsamfunnet, banker,

regionale fond for miljøvern og vannforvaltning, solcelleindustrien, offentlige tjenester samt lokale myndigheter og parlamentsmedlemmer.

Diskusjonene viste at politisk tilrettelegging, regulatoriske og juridiske rammer, klare metoder for regnskapsføring for medlemmer av fornybare energisamfunn og utvikling av samarbeid med nettselskaper er veldig viktige for utviklingen av energisamfunn. I tillegg vil langsiktige støtteordninger som investeringstilskudd og skattefradrag oppmuntre ulike aktører til å engasjere seg i fornybare energisamfunn. Det mest avgjørende for utviklingen i Polen er samarbeidet med nettselskapene. For øyeblikket nøler nettselskapene fortsatt med å samarbeide med aktører som ønsker å sette opp installasjoner for fornybar energi.

Så lenge den lovgivende myndighet i Polen ikke tar tilstrekkelig hensyn til alle typer fornybare energisamfunn i utformingen av ny energilovgivning, og så lenge det ikke skapes transparente og rettferdige prosedyrer og måter for oppgjør mellom energisamfunn og strømnettoperatører, vil utviklingen av energisamfunn forbli marginal.

DEN PORTUGISISKE REFERANSEGRUPPEN

Aktivitetene som ble arrangert av den portugisiske referansegruppen lyktes med å samle ulike interessentgrupper som er involvert i implementering av fornybare energisamfunn i Portugal, og å fremme diskusjonen om hvordan man kan utvikle et passende rammeverk i tråd med kravene i det reviderte fornybardirektivet. Arrangementene la også til rette for dialog mellom beslutningstakere og ulike markedsaktører (fra lokale myndigheter til energisamvirker), og muliggjorde diskusjon om alternative tiltak som kan iverksettes i forbindelse med gjennomføringen av det reviderte fornybardirektivet.

Diskusjonene viste at Portugal fortsatt ligger etter i arbeidet med å etablere et rammeverk som fremmer og legger til rette for utviklingen av fornybare energisamfunn, og det til tross for fremskrittene med å definere fornybare energisamfunn og etablere et passende regelverk.

Likevel har noen av barrierene som ble identifisert i første halvdel av prosjektet, blitt redusert, blant annet mangelen på klare definisjoner, for eksempel av «nærhet». Det ble også gjort fremskritt med tanke på veiledning for potensielle initiativtakere og målrettet støtte på lokalt nivå. Et første program for økonomisk støtte til utvikling av fornybare energisamfunn og kollektivt egenforbruk ble også lansert.

DEN SPANSKE REFERANSEGRUPPEN

I Spania rettet prosjektet sine aktiviteter mot fire regioner: Valencia og Catalonia ble ansett som modellregioner fordi de har lange tradisjoner for energisamvirker i sin industrielle utviklingsmodell. De spanske øygruppene Balearene og Kanariøyene ble ansett som de viktigste målregionene for prosjektet da øyer har en sårbarhet, et behov og et potensial som gjør at fornybare energisamfunn bør fremmes spesielt. Over 40 institusjoner har engasjert seg i den spanske referansegruppen i forbindelse med prosjektet. Disse inkluderte beslutningstakere og tilretteleggere på regionalt, lokalt og til og med nasjonalt nivå. Blant disse var IDAE - det nasjonale instituttet for energidiversifisering og energisparing, flaggskipforeninger, energisamfunn, energiklynger, energiselskaper, akademia og sivilsamfunnsorganisasjoner.

Aktivitetene ga interessentene muligheten til å foreslå en fremdrift mot et rammeverk som kan legge til rette for fornybare energisamfunn. Dette inkluderer utviklingen av den første støtteordningen for fornybare energisamfunn og 100 millioner euro i øremerkede midler for fornybare energisamfunn i en plan for å styrke samfunnet (Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia). I tillegg utvikles det støtteordninger for energisamfunn innenfor rammen av lovutkastet om klimaendringer på Kanariøyene. Politikklaboratoriet for Balearene viste at det er et klart behov for mer informasjon og ekspertise for å få flere til å slutte opp om ideen. Samarbeidsviljen må fremmes, og det viktigste salgsargumentet for fornybare energisamfunn må bli bedre forstått av innbyggerne. Slike prosjekter er åpenbart også veldig komplekse. Diskusjoner om hvordan man kan kanalisere gevinsten til fordel for sårbare husholdninger har vært høyt prioritert. I tillegg har man diskutert hvilken rolle offentlig forvaltning kan spille som tilrettelegger.

FREMTIDSUTSIKTER

Engasjementet fra lokale interessenter fra målregionene gjorde dem til en verdifull ressurs, spesielt med tanke på å identifisere og diskutere de største barrierene og mulighetene for sammen å overvinne dem. Erfaringer fra andre COME RES-land og diskusjoner om hvordan mønsterpraksis kan overføres til nye land og regioner synliggjorde fordelene en framvekst av energisamfunn kan representere også i deres regioner. Referansegruppens aktiviteter fungerte også som et viktig og effektivt verktøy for å formidle og synliggjøre resultatene og funnene prosjektet hadde gitt.

Valg av mønsterpraksis og påfølgende overføringsarbeid (dekket av faktaark nr. 3) viste hvor viktig samarbeid mellom energiaktører og kommuner kan være, og hvor verdifullt nettverksbygging og klyngedannelse blant (internasjonale) energiaktører er. Et veldig godt eksempel er erfaringene fra den latviske referansegruppen som involverte overføringsteamet fra den italienske mønsterpraksisen og opprettet en WhatsApp-gruppe for å holde dialogen gående med latviske interessenter. Interessenter i de fleste landene opplever at COME RES ga verdifulle innspill til politikkutviklingen. Spesielt i Portugal ble pågående og planlagte tiltak fra det nasjonale energibyrået, en sentral interessent i den portugisiske referansegruppen, tilpasset behovene som prosjektet identifiserte.

I noen land, og spesielt i Latvia, fulgte den nasjonale referansegruppen innlemmelsen av det reviderte fornybardirektivet i nasjonal lov helt fra begynnelsen av, og lovgivende myndighet anerkjente prosjektets innflytelse direkte. Spania er også et utmerket eksempel på dette. Også der er det en direkte sammenheng mellom COME RES-kontorets aktiviteter, politikkutvikling og fremtidig utvikling av fornybare energisamfunn i målregionen Kanariøyene. Flere omforente memoranda (hva er det?) ble undertegnet på prosjektets sluttkonferanse for å vise langsiktig samarbeid på tvers av landegrensene.

Nå som prosjektet går mot slutten, får vi positive signaler om at infrastrukturen med nasjonale referansegrupper vil klare å legge til rette for fremtidig samarbeid og at de fremste interessentene vil gripe enhver anledning til å videreføre disse nettverkene.

Forfatterne av denne utgivelsen har eneansvaret for innholdet og uttrykker ikke nødvendigvis holdningen til Europakommisjonen. Dette prosjektet har mottatt finansiering fra EUs Horizon 2020 forsknings- og innovasjonsprogram som en del av avtale nr. 953040.

Kontakt

✉ info@come-res.eu
 🐦 [@comeres_eu](https://twitter.com/comeres_eu)
 in COME RES project
 🌐 www.come-res.eu

Prosjektkoordinering

Research Centre for Sustainability
 Freie Universität Berlin
 Dr. Maria Rosaria Di Nucci

Samarbeidspartnere

